

Našli Toufarův deník. A mlčeli třicet let

Pavel Švec

redaktor MF DNES

ČIHOŠŤ Už se zdálo, že je vyloučené, aby se k tragickému osudu umučeného faráře Josefa Toufara v Číhošti ještě něco našlo. A přece. Podlaha na půdě zdejší fary nyní vydala nečekané svědectví - Toufarovy zápisky. Našly se vlastně už podruhé - jenže ti, kdo je objevili před třemi desetiletími, o nich celou dobu ze strachu mlčeli.

Leden 1950. Státní bezpečnost zatýká v Číhošti místního faráře Josefa Toufara, kterého během měsíce ve vězení umučí. Obec na Vysočině pohlcuje tíseň, která se mění v hluboké trauma. To úplně nezahladí ani pád komunistického režimu.

Snad i proto se do dnešních dnů - pětadesát let od Toufarovy smrti - nevědělo, že

Zápisky pátera Toufara, nesmírně cenný dokument o jeho životě, ležely v podkroví číhošťské fary. Foto: Petr Lemberk, MAFRA

se na půdě fary ukrývá balík s jeho zápisky, dopisy a úředními dokumenty. Díky jednomu svědectví se objevil až teď a ukazuje faráře v optice, která dosud nebyla známá. Například to, jakým byl Toufar podnikavým a mimořádně pečlivým člověkem, či fakt, že jej tak výrazně oslabovalo nemocné srdce.

Vesnice, kterou ovládl strach

„Doslechl jsem se, že ve vedlejší vesnici žije starý pán, který se prý nyní svěřil, že na půdě jsou ukryté nějaké historické materiály,“ vypráví badatel Miloš Doležal. Rozjel se za ním. František Ptáčník pak Doležalovi odvyprávěl příběh z roku 1984.

„Tehdy jsme na brigádě farníků opravovali střechu fary - zatékalo do ní. Otevřeli jsme ji a pod podlahou půdy jsme narazili na balík s historickými materiály, které se týkaly různých farářů. I Toufara. Měli jsme

strach. Raději jsme to vrátili zpátky a slíbili si, že o tom nikdy nebudeme mluvit.“ A nemluvili. Dalších třicet let.

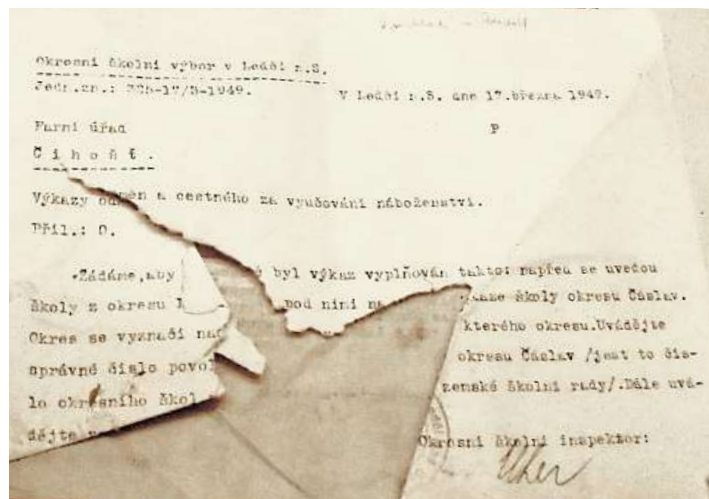
„Tragédie Josefa Toufara je stigma té vesnice. Když jsem tam v roce 1987 přišel poprvé a ptal se na něj, ti lidé utíkali. To byl strach jako hrom,“ vzpomíná Doležal.

Ačkoliv se kolem pátera stále dokola objevují vybájené historky, tahle vypadala věrohodně. Doležal a číhošťský patriot Petr Kovanda proto vylezli do členitého podkroví. „Je tam spousta krámů. Vypáčili jsme pár prken podlahy, kde se dřív sušilo obilí, a pomocí baterky a zrcadel pátrali pod ní. I když jsme to zkoušeli z různých stran, nic tam nebylo. Už jsme si říkali, že jsme naletěli, ale najednou si všimnu, že úplně v rohu čouhá list papíru,“ pokračuje Doležal.

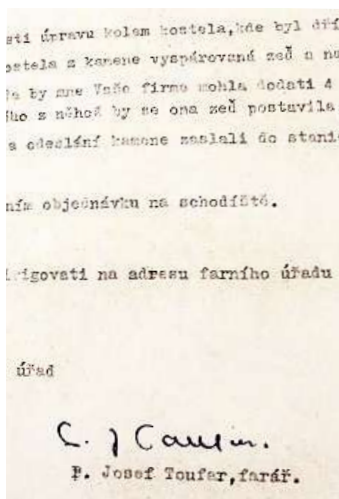

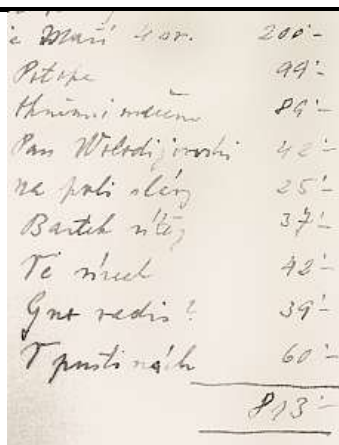
Tajemství Půda fary v Čihošti je poměrně velká a členitá, Miloš Doležal a Petr Kovanda (vzadu) pod podlahou objevili balík dokumentů a knih faráře Josefa Toufara, které tam ukryli jeho nástupci. Foto: Petr Lemberk, MAFRA

Učitel Toufar vyučoval náboženství ve školách v širém okolí. Někdy chodil i deset kilometrů pěšky, což zejména v zimě podlamovalo jeho zdraví.

Úředník Aktivní farář posílal žádosti o povolení na všechny strany.

Knihomol Za knihy Toufar často utrácel. Měl rád třeba Sienkiewicz.

Dárce Pečlivý farář schraňoval všemožné účtenky. Ukázalo se, že sám anonymně podporoval třeba sociální ústavu pro děti, kam posílal peníze.

Je mi už 47 a trápí mě slabé srdce

Desítky let zůstávaly na půdě číhoštské fary ukryty poznámky a dopisy faráře Josefa Toufara, umučeného komunistickými vyšetřovateli. Ukazují ho jako číhoštského člověka a skvělého organizátora.

Pavel Švec
redaktor MF DNES

ČIHOŠŤ Koupit zelenou barvu na plot, 1 kg za 105 korun. Josef Toufar si to zapsal na kousek papíru v roce 1948, dva roky před smrtí. Jeho poznámku můžeme dnes číst, protože se dochovala na půdě fary v Čihošti na Havlíčkovobrodsku, kde téměř dva roky žil. Štos dokumentů ležel desítky let pod prkennou podlahou. Skrýš byla objevena před měsícem.

Nalezený fascikl vnáší nový – o lidský rozměr rozšířený – pohled na faráře, jehož koncem ledna 1950 odtud odvěkla Státní bezpečnost kvůli tomu, že se v tamním kostele za záhadných okolností pohnul kříž.

„Jde o Toufarovy osobní a úřední věci z roku 1948 a 1949. Ovšem součástí svazku byly i dokumenty týkající se jeho předchůdců i bezprostředních nástupců. Domnívám se tedy, že je tam ze strachu a možná i pruboucí generace uschoval farář Bohumil Janko v polovině padesátých let,“ říká objevitel dokumentů a Toufarův životopisec Miloš Doležal.

Za nejpozoruhodnější nález pokládá zápisník v modré tvrdé vaz-

bě, který – jak vzpomínali Toufarovi žáci z náboženství – nosil farář v náprsní kapse. Je to současně taková malá třídní kniha se jmény a docházkou všech žáků, které v Čihošti a okolních obcích učil. Co stránka, to jedna třída.

Avšak žáky Toufar neznámkoval. Podle pamětníků byl vlídným učitelem, který se na hodinách rád bavil i o jiných věcech než jen o biblické dějepřevě a katechismu.

V zápisníku jsou i naprosto světské poznámky. Jako třeba seznam věcí, které musí nakoupit nebo zařídit ve městě. Toufar si do sešitu zaznamenával i takové drobnosti, jako třeba kolik benzínu projezdil do deset kilometrů vzdáleného Zbýšova, kde učil a vypomáhal starému farářovi při bohoslužbách. Běžně tam šel pěšky dvě hodiny, ale někdy jej tam svezl některý z farníků na motorce nebo autem, jimi propálený benzin Toufar evidoval. Ovšem když napadl sníh a namrzlo, většinou ani nevyjeli.

Excelece, už nemohu...

„Bylo to pro mne velice obtížné, hlavně v zimě a jarních měsících, kdy jsem musel jít ráno o páté hodině vyjít, abych byl v osm hodin ve škole ve Zbýšově. Cesta polní, lesní. Celý zničený jsem přišel do školy. Pak po čtyřhodinovém vyučování zase zpět pěšky. Již mi je 47 roků a velice asi tři roky trpím srdeční slabostí,“ píše se v dalším nově nalezeném dokumentu – dopise, který Toufar v srpnu 1949 poslal na královéhradecké biskupství.

Mimochodem: ač byla zmanipulovaná, i pitevně zpráva potvrzuje, že Toufar měl srdeční vadu. „Často po takové cestě jsem celou noc proseďel na lůžku, neboť jsem se nemohl

do peřin položit. Dělal jsem to však, pokud mě to nepovalilo, rád. Letos však jsem měl ze zimy strach. Bude-li krutější než vloni, jak se do Zbýšova dostanu, když zde bývá až čtyři metry sněhu? Letos dvakrát jsem musel vysílením na chvíli přerušit kázání. Měl jsem srdeční křeče,“ pokračuje Toufar.

To, že nebyl úplně zdravý, se vědělo, ale že ho bolesti sužovaly tak moc, nikoliv. Netušil to ani Doležal, který se jeho životem zabývá již od osmdesátých let a v červnu vydá pokračování své knihy Jako bychom dnes zemřít měli. Bude v ní i kapitola zpracovávající půdní nález.

Kosti se válely ve strouhách

Nejohavnější složka, která se skrývala pod podlahou, se týká Toufarových aktivit ve vsi, kde se po svém příchodu rychle zabydlel. Co ho trápilo, byl stav dávno zrušeného hřbitova okolo farního kostela, „kde kosti, drůbeží vyhrabané, se povalovaly ve strouhách k pohoršení všech.“

Toufar obchází domy v širokém okolí a žádá o finanční pomoc. Dochovalo se precizně zpracované účetnictví. Vybral přes 40 tisíc korun. Sám pak vedl práce na obnově areálu. Z nalezené korespondence vyplývá, že posílal žádosti o povolení, objednával kámen a organizoval jeho svoz, kupoval materiál i nářadí, hledal kováře, jemuž dokonce načrtl, jak by mohla vypadat nová brána farního areálu. A vskutku velmi podobná – s andělíčky na sloupcích – dnes v Čihošti stojí.

Jak se to míjí s komunistickou propagandou, která ho vykreslovala jako zpuštěného a zatvrzelého člověka, jenž přesun na chudou číhoštskou faru bral jako křivdu!

Našli Toufarův deník. A ze strachu mlčeli dlouhých třicet let

KA dokončení

Ze tmy, prachu a myšinců se po třech dekadách vyloupila na světlo pomačkaná účtenka s podpisem... Josefa Toufara.

A za ní následoval celý fascikl dokumentů, Toufarových poznámek, zápisníku, faktur, dopisů, záznamů o nákupu, popisu prací na faře, ale také několik náboženských knih z přelomu 19. a 20. století a dvě Toufarovy učebnice z kněžského semináře.

Oba hledače zachvacuje euforie. „Vůbec mě nenapadlo, že by se ještě na té faře něco našlo. Prolezli jsme ji kvůli expozici, která tam

od prosince je. Nalezli tam třeba Toufarův nábytek, ale tohle? Vlastně jsem to pokládal za vyloučené,“ přiznává Miloš Doležal, který po detailech z Toufarova života i smrti pátrá třicet let, a dokonce se loni podílel na nalezení jeho ostatků.

Celé je to o to zvláštnější, že v areálu fary samozřejmě slídila i StB, když Toufara zatkla.

Kromě toho, že komunističtí vyšetřovatelé tehdy ukradli peníze z farní kasy, odnesli ledacos. Třeba i text jeho kázání z 11. prosince 1949, neděle, která se stala Toufarovi osudnou. Během mše se totiž z nikdy nevyjasněných příčin pohnul pulmetrový kříž na hlavním oltáři místního kos-

tela Nanebevzetí Panny Marie. Tato událost komunistické moci posloužila jako záminka k proticírkevní represím. Toufar byl zatčen a obviněn, že zázrak pomocí táhel zinscenoval. Následovali ho další církevní hodnostáři i místní lidé. „Číhoštský zázrak“ – jak tento jev vešel ve známost – se prý opakoval také později. Toufar byl umučen při výslechu.

Zachraňte mě, já chci žít

Lze se jen dohadovat, proč se StB nezajímala třeba o Toufarovu korespondenci, která pak skončila ukrytá na půdě. Možná nebyla pro vykonstruovaný proces důležitá, možná byli vyšetřovatelé jen nepozorní.

Fakta
Vražda faráře

Josefa Toufara, faráře z Čihošti na Havlíčkovobrodsku, **unesla StB v lednu 1950**. V jeho kostele se rozkřival a zkroutil oltářní kříž. Komunistická moc tvrdila, že Toufar „zázrak“ zinscenoval, aby poštvál věřící proti straně. Režim toho využil k **zahájení politických procesů**, v nichž chtěl oslabit církev. Vyšetřovatelé Toufara mučili tak, že **následkům 25. února 1950 podlehl**. Estébáci jeho tělo tajně zahrabali v hromadném hrobě na Dáblickém hřbitově, odkud byl loni v listopadu exhumován.

„Dějí se kolem toho zvláštnosti. Třeba se najednou objevily jeho dopisy, pak zase jeho Bible. Vyplovají různé věci. Nejsm žádný záhadolog, ale tam se fakt dějou tajemné věci,“ svěřuje se Doležal.

Nově nalezené dokumenty Toufara představují jako houževnatého, číhoštského a nesmírně pečlivého člověka s talentem podnikavce, který tu a tam někomu přilepšil penězi či jen cigaretou.

Ukazují ho jako člověka, který miloval knihy, přírodu a také život. Koneckonců jedna z posledních vět, kterou v sanatoriu pronesl k zdravotním sestram těsně před svou smrtí, byla: „Zachraňte mě, já chci žít.“

1916	100,-
1917	100,-
1918	100,-
1919	100,-
1920	100,-
1921	100,-
1922	100,-
1923	100,-
1924	100,-
1925	100,-
1926	100,-
1927	100,-
1928	100,-
1929	100,-
1930	100,-
1931	100,-
1932	100,-
1933	100,-
1934	100,-
1935	100,-
1936	100,-
1937	100,-
1938	100,-
1939	100,-
1940	100,-
1941	100,-
1942	100,-
1943	100,-
1944	100,-
1945	100,-
1946	100,-
1947	100,-
1948	100,-
1949	100,-
1950	100,-
1951	100,-
1952	100,-
1953	100,-
1954	100,-
1955	100,-
1956	100,-
1957	100,-
1958	100,-
1959	100,-
1960	100,-
1961	100,-
1962	100,-
1963	100,-
1964	100,-
1965	100,-
1966	100,-
1967	100,-
1968	100,-
1969	100,-
1970	100,-
1971	100,-
1972	100,-
1973	100,-
1974	100,-
1975	100,-
1976	100,-
1977	100,-
1978	100,-
1979	100,-
1980	100,-
1981	100,-
1982	100,-
1983	100,-
1984	100,-
1985	100,-
1986	100,-
1987	100,-
1988	100,-
1989	100,-
1990	100,-
1991	100,-
1992	100,-
1993	100,-
1994	100,-
1995	100,-
1996	100,-
1997	100,-
1998	100,-
1999	100,-
2000	100,-

Účetní Precizní účetnictví, které si Toufar vedl při opravách farního areálu. Ve veřejné sbírce vybral 40 tisíc korun a práce sám organizoval.